

Fecr Yayınları: 378

Kur'an'ın Bütünlüğü Bağlamında
KUR'AN KISSALARINDA
PEYGAMBERLERİN İSMETİ

Yahya YAŞAR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
VADİ GRAFİK TASARIM VE REKLAMCILIK LTD. ŞTİ.
İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1
Yenimahalle/ANKARA • Tel: 0 312 395 85 71
Sertifika No: 47479

1. Baskı: Eylül 2020

ISBN: 978-625-7879-16-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 310 08 60 (pbx) - Fax: (0312) 311 47 89
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

Kur'an'ın Bütünlüğü Bağlamında
KUR'AN KISSALARINDA
PEYGAMBERLERİN
İSMETİ

Yahya YAŞAR

Ankara 2020

Yahya YAŞAR

1971 yılında Kayseri-Pınarbaşı’da doğdu. İlkokulu Kaynar kasabasında, Orta ve Liseyi Kayseri’de tamamladı (1989). Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu (1994). Aynı üniversitede yüksek lisansını tamamladı (2003). Doktorasını SAÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Tefsir Anabilim Dalında “*Semsuddîn Ebû Sâbit Muhammed B. Abdulmelik Ed-Deylemî’nin (V.589/1193) Kitâbü Tasdîki’l-Maârif Adlı Eserinin Edisyon Kritiği*” adlı teziyle tamamladı (2010). Bu arada Milli Eğitim Bakanlığında öğretmenlik yaptı (1998-2010). Halen NEVÜ İlahiyat Fakültesinde Tefsir Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	7
GİRİŞ	11
A- Yorum Kuramı Açısından Kur'an'ın Bütünlüğü	12
1- Ayet Çerçevesi	12
2- Metinsel Bağlam	15
3- Kur'an Bütünlüğü Çerçevesi	18
B- Kur'an Kıssaları	21
1- Kıssaların Hedefi	21
2- Kıssaların Anlatımına Metodik Yaklaşım	23
3- Kıssalar ve İsrailiyat İlişkisi	26

BİRİNCİ BÖLÜM

KUR'AN'DA PEYGAMBER TASAVVURU	33
A- Peygamberlik Hususiyetleri	34
1- Vahiy Almaları	35
2- Mucize Göstermeleri	40
3- İsmet	45
B- Beşeri Hususiyetleri	61
1- Beşeri Yönleri	61
2- Beşeri Donanımları	67
a- Peygamberler Seçilmiş İnsanlardır	72
b- En Üstün Ahlaka Sahiptirler	73
c- Güçlü Bir Kişilik ve Keskin Bir İdrak Sahibidirler	75
d- Allah'ın Kuludurlar	76
C- Günah Olgusu Karşısında Peygamberler	81
1- Günah Kavramı	82
2- Peygamberlerin Günah İşleme Meselesi	87

İKİNCİ BÖLÜM

KUR'AN KISSALARINDA PEYGAMBERLERİN GÜNAHA TEKABÜL EDEBİLECEK SÖZ VE FİİLLERİN ANALİZİ	97
A- Hz. Âdem	97
1- Yasak Ağaçtan Yemesi	97
2- Tek Bir Nefisten Yaratılma Bağlamında Hz. Âdem ve Hz. Havva	113
B- Hz. Nuh'un İnançsız Oğlunu Kurtarma Israrı	123
C- Hz. İbrahim	134
1- Gökcisimlerine Atfedilen Anlam	134

2- Hz. İbrahim'in Yalan Söylemesi Meselesi	145
a- اِنِّي سَقِيمٌ / "Ben Rahatsızım" Sözü	149
b- بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا / "Kim Bilir, Belki O Yapmıştır" Sözü	153
D- Hz. Lut'un, Kızları İle İlgili Teklifi	159
E- Hz. Yakub'un, Çocuklarına Olan Tavrı	167
F- Hz. Yusuf	173
1- "Hemm" Meselesi	176
2- Kardeşini Hile İle Alıkoyması	186
G- Hz. Şuayb'a Yapılan Teklif	190
H- Hz. Musa ve Kıpti'nin Ölümü	198
I- Hz. Davud'a Gelen Davacılar	203
J- Hz. Süleyman	217
1- At Sevgisi	219
2- İmtihan Edilmesi ve Duası	230
K- Hz. Yunus'un Kavmini İzinsiz Terk Etmesi	236
SONUÇ	255
KAYNAKLAR	261
DİZİN	269

ÖN SÖZ

Yüce Allah'ın, insanlara, kendi içlerinden ve kendileri gibi bir beşeri seçerek rasul olarak göndermesi büyük bir lüftür. Gönderilen bu rasuller, Allah'tan aldıkları vahyi tebliğ, tebyin ve tatbik etmekle, muhatap kitle olan ümmetleri her türlü zihni ve fikri dalalet ve şaşkınlıktan korumanın yanında en doğru yola sevk etmekle bu lütfü görünür hale getirmişlerdir. Bu da ancak bir beşerin örnekliliği üzerinden gerçekleştirilebilecek bir durumdur. Fakat bunu gerçekleştirmek her zaman kolay olmamış, yerleşik düzen ve çıkarlarının bozulmasını istemeyen bazı kitleler peygambere karşı direnç göstermişler, çoğu zaman da bu dirençlerini itham etme, yalanlama, algı oluşturma, peygamberi kendi düşünce zeminine çekme, kaba kuvvete başvurma hatta kendi yurdundan çıkarma şeklinde göstermişlerdir. Dolayısıyla bütün bu problemlerin üstesinden gelebilmek, belli donanımlara sahip bir peygamberin varlığını zorunlu kıldığı genelde kabul gören bir düşünce olmuştur. Klasik tefsir ve kelim literatüründe bu donanımlardan biri olarak günahlardan korunmuşluk anlamında "İsmet" sıfatı ittifakla zikredilmiş hatta bir doktrin haline getirilmiştir. Yapmış olduğumuz tefsir okumalarında peygamberlerin ismetinin doktrin haline gelmesinin temellerini ilk dirayet müfessiri kabul edilen Maturidi atmış olsa da söz konusu sıfatı geniş tahlillerle doktrin haline getiren Fahreddin Razi olmuştur. Yazmış olduğu *İsmetu'l-Enbiya* isimli eseri buna delalet etmektedir.

Bu sıfatın doktrine dönüştürülmesi günümüzde tartışılır hale gelmiştir. Hatta klasik kelim geleneğinde bu meselenin detaylı sayılabilecek bir şekilde işlenmesinin bu tartışma zemininin oluşmasında tetikleyici bir rolü olmuştur. Ön kabu-

le dayalı bir doktrinin peygamber tasavvurunu bozacağı ve özellikle beşeri yönünü ortadan kaldıracığı, dolayısıyla da örneklik olgusunun zedeleneceği, hatta ortadan kalkacağı şeklinde bir paradigma sürekli yazılıp çizilmeye başlanmıştır. Bu paradigmayı destekleme adına ise Kur'an'da zikredilen peygamber kıssaları tekrar ele alınmaya başlanmış, özellikle bu kıssalarda zikredilen ve günaha tekabül edebilecek kelime ve ifadeler yeniden yoruma tabi tutulmaya başlanmıştır. Yapılan bazı yorumların klasik tefsir geleneginden oldukça farklı ve aykırı olduğunu söylemek mümkündür. Aynı ayetlerden bu kadar farklı sonuçlara ulaşılmış olması bizleri tefsir ilminin temel disiplinleri bağlamında konuyu tekrar ele almaya sevk etmiştir.

Bunun yanında günümüzde kelim dalında yapılan tezler ve yazılan eserler ise klasik kelim literatürüne oluşturulan ismet doktrinin temel parametleri üzerinden işlendiğinden dolayı Kur'an'da geçen bu kıssalar bu parametrelere dayalı olarak ayrıntıya girmeden ana hatlarıyla tahlil edilmiştir. Bu da ayet tahlillerinin sathi kalmasını beraberinde getirmiştir. Yapmış olduğumuz bu çalışmanın amacı ise, Kur'an'da zikredilen peygamber kıssalarında, peygamberlerin günah işlemiş olabileceğini çağrıştıran ayetleri, Kur'an'ın bütünlüğü bağlamında, tefsir ilminin temel parametreleri ve amaçları doğrultusunda daha ayrıntılı ele almaktır. Bu yapılırken ayetin iç bağlamı, metinsel bağlam (siyak-sibak), sûre bütünlüğü ve Kur'an'ın bütünlüğü dikkate alınarak tahliller yapılmıştır. Bu tahliller yapılırken kıssaların üslup ve hedefleri daima göz önünde bulundurulmuştur. Klasik ve çağdaş tefsir kaynaklarına ilave olarak konuya ilişkin yazılmış müstakil eser ve makalelerden azami derecede istifade edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamıza bu yönüyle "Kur'an'da Peygamber Tasavvuru" nun kıssalar üzerinden yeniden ele alınması da diyebiliriz.

riz. Peygamberlerin beşeri yönü ile peygamberlik donanımı arasındaki bütünlük meselesi ele alındığı gibi, peygamber tasavvurunu zedeleyen bazı düşüncelere de işaret edilmiştir. Ayrıca klasik tefsir geleneğinde yapılan bazı yorumların analitik tahlilleri yapılmıştır. Sadece bununla da yetinilmemiş yeri geldiğinde bu yorumlara dayanak kılınan bazı metodolojik yanlışlıklar ciddi tenkitlere tabi tutulmuştur. Ayetlerin tefsirinde kullanılan rivayet malzemelerinin tahlil ve tenkidi yapılmış daha sağlıklı bir yoruma ulaşma gayreti içerisinde olunmuştur. Ele aldığımız kıssalardaki ayet veya ayet gruplarına dair, günümüz meal çalışmalarında yapılan bazı çeviri hatalarına da yeri geldikçe değinilmiştir.

Hemen belirtmeliyiz ki kitabımızda bütün peygamberler değil, ayetin zahirinden, günah işleme şüphesi oluşan peygamberler ele alınmıştır. Konunun peygamber kıssaları bağlamında ele alınması hasebiyle de Hz. Peygamber’le ilgili itib ayetleri olarak bilinen yerler ele alınmamıştır. Yeri geldikçe ilgili kısımlara atıflar yapılmakla yetinilmiştir.

Bu çalışmada müsveddeleri okuyarak kıymetli tavsiyelerini bizden esirgemeyen değerli meslektaşlarım ve hocalarıma teşekkürü bir borç biliyorum.

Gayret bizden muvaffakiyet Allah’tandır.

Dr. Öğr. Üyesi Yahya YAŞAR